

IM-KONFERENCIA PÁZMÁNY PÉTER ÉLETMŰVÉRŐL

Budapest, 2024. február 23.

HURSÁN SZABOLCS

Február 23-án került sor az Irodalmi Magazin Pázmány Péter-konferenciájára. A Petőfi Irodalmi Múzeum díszterme – az egykori Károlyi-palotában – nemcsak különlegesen szép, hanem világos, tágas, jól berendezett terével és kiváló hangosítással kellemes és megfelelő helyszínek bizonyult.

A program kerekasztal-beszélgetéssel kezdődött, melynek résztvevői a Pázmány-kutatás kiemelkedő alakjai voltak: Ajkay Alinka, Gábor Csilla, Hargittay Emil és Tusor Péter. A diskurzus moderátora Maczák Ibolya volt, aki kérdésfelvetéseivel keretezte és vitte előre a párbeszédet. Hargittay Emil a kutatás jelenlegi állására vonatkozóan az 1998-as, piliscsabai „Pázmány Péter és kora” konferenciát említette meghatározó kezdőpontként. Több későbbi kutató itt lépett föl először, továbbá itt fogalmazódott meg az életművel kapcsolatban a kritikai kiadás igénye. Tusor Péter Pázmányt korszakalkotó személyiségként mutatta be, akivel a katolikusok is megérkeztek a hitviták küzdőterére. Hargittay Emil a XVII. századi katolikus-protestáns kontroverzió középpontjában a Szent hagyományra is építő és a *Sola Scriptura* elvén álló bibliaértelmezés különbségére mutatott rá, miközben arra is kitért, hogy az 1670-es évekre gyakorlatilag elfogytak a vitában szembenállók érvei. Gábor Csilla a Pázmány-életmű irodalmi értéke kapcsán a latin nyelv és a grazi oktatási gyakorlat a prédikációszerkesztésben megnyilvánuló hatására hívta fel a figyelmet. Véleménye szerint Pázmányban összhangban volt a vallásosság racionális és misztikus oldala, melynek háttérben imádságos lelkülete állt. Az életmű hatása kapcsán a résztvevők azt hangsúlyozták, hogy az szinte minden katolikus szerzőre hatással volt, de nem beszélhetünk „kézivezérlésről”, és nem volt „Pázmány-iskola”. A panel a Pázmány-kutatás jövőjével zárult. Fontos feladatként került szóba a nemzetköziesítés, és a résztvevők hangot adtak a reménynek, hogy a teljes kritikai kiadás 2030-ig napvilágot fog látni.

A színvonalas beszélgetést hasonlóan értékes szekciók követték. Az első szekció méltán viselte a *Hit, vita, áhítat* nevet. Tasi Réka lendületes, szabatos előadásában az érzékelésre és befogadásra vonatkozó, egykori kortárs elméleti modellek szerepét tárgyalta a Pázmány-prédikációkban. Báthory Orsolya a Pázmány által vívott hitvitákról adott áttekintést. Horváth Csaba Péter Pázmány fő műve, a *Kalauz* formá-

lódását tekintette át annak három kiadása tükrében (1613, 1623, 1637). Bogár Judit előadásának középpontjában Pázmány imakönyve állt, amely nemcsak katolikus, hanem protestáns imakönyveknek is mintájául szolgált.

A második szekció az *Adaptáció, információ, kompiláció* nevet viselte. Bajági Rita Kempis Tamás nagy hatású műve, a *Krisztus követése* Pázmány általi fordítását vizsgálta. Az előadásból kiderült, hogy Pázmány kiváló fordítója volt a műnek. Förköli Gábor a Pázmány-levelezés politikai vonatkozású csomópontjait tekintette át. Csorba Dávid a Debreceni Református Kollégium könyvtárában levő *Kalauz*-kötetekben található bejegyzéseket mutatta be, és osztályozta sajátos elemzési szempontok szerint a művel vitázó XVII–XVIII. századi református diákok megjegyzéseit. Lovas Borbála érdekes előadásában kéziratok kódexek alapján mutatott rá arra, hogy a Pázmány-szövegeket (elsősorban prédikációkat) a XVII. századi erdélyi unitárius lelkészek is intenzíven felhasználták.

A harmadik szekció – *Iskola, köztér, szépirodalom* – középpontjában a Pázmány-életmű hatástörténete és napjainkban elfoglalt helye állt. Keisz Ágoston lendületes, kedvcsináló előadásban igyekezett példákat felhozni arra, hogy miközben a tantervben egyre kevesebb tér nyílik a korai magyar nyelvtörténet oktatására, miként lehet mégis Pázmány Péter műveit megismertetni a diákokkal. Az előadó a vitakultúra, az életvezetés, és a nyelvtörténet szempontjaira mutatott rá megközelítési lehetőségként. Tüskés Anna Pázmány Péter művészeti ábrázolásait vette számba alapos előadásában. A konferencia két utolsó előadása egyaránt Pázmánynak a XX. századi magyar irodalomban betöltött helyéről szólt. Dóbké Ágnes olyan történelmi tárgyú műveket elemzett, ahol Pázmány mint szereplő tűnik fel, és amelyekben a Pázmány-szövegek használata is kimutatható. A záróelőadásban Maczák Ibolya a Pázmány mint irodalmi ikon képét boncolgatta.

Összességében azt lehet mondani, hogy az Irodalmi Múzeum által rendezett konferencia jól mutatta a hazai Pázmány-kutatás széles spektrumát.